

WWF:n kampanja oli ympäristöpolitiikkaa

Kala edelleenkin terveellistä

(Suurtaloussuutiset 1-2/2005)

Maailman luonnonsäätiö (WWF) varoitti äsken, että Itämeren kalat ovat liian myrkyllisiä Euroopan unionin markkinoille. Väite on sellaisenaan liioiteltu: vientirajoitus koskee käytännössä vain lohta ja isoa silakkaa. Varoitus oli osa Luonnonsäätiön EU-kemikaaliasetuskampanjaa, eikä takana ole mitään uutta tietoa Itämeren kalojen vierasainepitoisuuksista. Sittemmin osoittautui, että eräät julkaistut pitoisuusluvut olivat kymmenkertaisia - inhimillisen erehdyksen vuoksi.

Teksti Pauli Hyvölä

Kansanterveyslaitoksen ympäristöterveysosaston tutkija **Hannu Kiviranta** kertoo, että WWF käyttää tuoreessa kampanjassaan vanhoja lukuja vierasainepitoisuuksista.

- En tarkkaan tiedä, mistä tässä kaikessa on kyse. Mitään uutta tietoa pitoisuuksista ei ole. Itse asiassa ne ovat laskeneet 1970-luvulta silakassa ja lohessa. Valitettavasti EU-rajarvot näissä rasvaisissa kalalajeissa vielä ylittyvät, Kiviranta sanoo.

Ympäristömyrkyistä tulee toki tuntea huolta: Suomessa on 1980-luvulla dokumentoitu rintaruokittujen lasten poskihampaan kiilleaurio sellaisilla lapsilla, joiden äidin elimistön PCB-yhdisteiden pitoisuus on ollut suuri. Näistä syistä lapsille, nuorille ja hedelmällisessä iässä oleville on annettu erityissuositukset kalansyöntiä koskien.

- Tämä on onneksi ainoa asia joka on raportoitu. Muut väitteet esimerkiksi vaikutuksista hormonitoimintaan ovat olettamusten tasolla. Lisäksi dioksiinien ja PCB:n yhteyttä pehmytkudossyöpään ei ole KTL:n tutkimuksessa todettu, Kiviranta sanoo.

Hän huomauttaa, että dioksiineja on aiemmin löytynyt kaikesta ravinnon mukana tulevassa rasvassa vaikka kala on ollut valtalähde.

- Kyllä tällainen WWF:n tyylinen kampanjointi pistää hieman silmääni, enkä voi kiistää, etteikö niistä olisi jopa haittaa. Silakkaa ja muuta kalaa voi syödä, ja suosituksena on, että tuleekin syödä. Missään ei ole kielletty silakan ja lohen syöntiä, Kiviranta muistuttaa.

Miksi pelotellaan, WWF vastaa

- Tunsimme huolta siitä, että jotkut kalat ovat liian myrkyllisiä EU-markkinoille. Meidän viestin mukaan nyt valmisteilla oleva EU-kemikaaliasetuksen tulisi olla niin hyvä, että Itämeren pitoisuudet saataisiin laskemaan ja kala kelpaisi EU-markkinoille, WWF:n Suomen suojelujohtaja **Jari Luukkonen** sanoo.

Mutta pitoisuudethan laskevat jo ja aiheutuvat muista kuin tämän hetkisistä päästöistä.

Miksi siis tällainen kampanja?

- Me olemme todenneet vain faktat. Se on osoitus, että kemikaaliasetus ei toimi.

Eli kun pitoisuudet laskevat ja niitä aiheuttaneet päästöt ovat jopa loppuneet, asetus ei toimi?

- Myrkkypitoisuudet ovat niin suuria kuin ovat. On myös käytössä sellaisia aineita, joiden vaikutuksia emme tunne. Niitä on lähes 90% kaikista kemikaaleista. Niitä kertyy Itämereen parhaillaan. Lainsäädännöstä pitää tehdä jatkossa niin hyvä, että uudet kemikaalit eivät aiheuta samanlaisia ongelmia kuin PCB ja DDT aiheuttivat 20 vuotta sitten.

Eli kyse on varsin muusta kuin kalojen nykypitoisuuksista. Silti kampanja aiheuttaa epäluuloja kalaa kohtaan, vaikka pitoisuudet tunnetaan ja saantisuosituksiset ovat kohdallaan.

- Ei tässä missään todeta, että kalaa ei pitäisi syödä.

Kuitenkin jopa kampanjatiedotteen otsikko viestii suoraan, että Itämeren lajit ovat myrkyllisiä.

- Kala on terveellistä ravintoa, se on selkeä fakta. Tarkoitus ei ole vaikuttaa kalastuselinkeinoon ja sanomamme ei ole, että kalansyöntiä pitäisi vähentää, vaan kalan tulisi olla terveellisempää ja myrkyttömämpää.

Silakan kohdalla se toteutuisi esimerkiksi sillä, että kalaa pyydetäisiin pienempänä eli kulutusta pitäisi lisätä. Lisääkö tällainen kampanja silakan kulutusta?

- No se on toisten arvioitava asia mitä silakan kulutukselle tapahtuu. Nää asiat, mitä on tässä esitetty on vaan faktoja.

Voikin kysyä, onko WWF:llä faktojensa tueksi näyttöä esimerkiksi väestötason haitoista mitä kalaan tulee?

- Vaikutukset ovat sellaisia, että niitä on vaikea todeta. Minä en osaa tähän vastata, koska tutkijoidenkin on vaikea vastata.

Eli kampanja on hieman hataralla pohjalla?

- Minä en ymmärrä, mikä tässä on hataralla pohjalla, WWF:n suojelujohtaja Jari Luukkonen sanoo.

Ympäristöministeri Jan-Erik Enestam:

- WWF:n ulostulo on katsottava eräänlaiseksi puheenvuoroksi koskien EU:n kemikaaliasetusta. Se ilmeisesti pelkää, että asetus vesittyy ja haluaa nyt vaikuttaa, että niin ei kävisi. Tämä lie tausta, ministeri Enestam sanoo.

- Koska olen osallistunut WWF:n kampanjointiin osallistumalla ministereille tehtyyn veritestiin, katson olevani oikeutettu sanomaan, että jos ihmiset ryhtyisivät käyttäytymään kuten WWF tarkoittaa, jättäisi syömättä kalaa, se aiheuttaisi kansanterveydelle enemmän ongelmia kuin kalansyönnin jatkaminen.

- Esimerkiksi minut testannut WWF:n käyttämä asiantuntija kysyi veriarvot nähtyään, että syökö paljon kalaa. Kerroin, että niin usein kuin vain mahdollista. Hän totesi, että jatka vain, sillä kalansyönnistä saatu hyöty on satakertainen riskeihin verrattuna, Enestam kertoo.

Hän sanookin tuntevansa huolta siitä, että kalansyönti vähenee eikä hyväksy terveyteen liittyvien seikkojen käyttöä etupolitiikan välineenä.

Fakta

Suomi ja Ruotsi saavat myydä kotimaan markkinoillaan Itämerestä pyydettyä kalaa, jonka dioksiinipitoisuudet ylittävät EY:n asettaman rajan. Poikkeuslupa koskee käytännössä vain isoa silakkaa ja lohta. Muut lajit allittavat pitoisuusrajat ja ne on merkitty niin kutsutulle positiivilistalle. EY-raja-arvo kalan dioksiini- ja PCB-yhdisteiden pitoisuuksille on 4 pikogrammaa yhtä kalagrammaa kohden, neljä gramman miljoonasosan miljoonasosaa. EU-markkinoille hyväksytyn kalan pakkaus on merkitty soikionmuotoisella tunnustusmerkinnällä, Suomen ja Ruotsin markkinoille tarkoitetut suorakaiteen muotoisella.

WHO:n suositus päiväsaanniksi kaikesta ravinnosta on korkeintaan 1-4 pikogrammaa per painokilo, eli 70-kiloisella enimmillään 280 pikogrammaa päivässä. Varsinkaan viljeltyä kalaa syöden tuo arvo on vaikea saavuttaa, sillä pitoisuus on usein alle 1pg grammassa. 280 pg kertyy siis 280 grammasta tuollaista kalaa. Isossa ja siis iäkkäässä silakassa pitoisuus voi olla sitä vastoin 10 pg/g eli päiväsaanti tulee täyteen 28 grammalla.

Kalastustuotteet, joiden dioksiinipitoisuuden on todettu alittavan EY:n enimmäismäärät

1. Viljellyt kalat:

Kirjolohi, nieriä, siika

2. Luonnonvaraiset kalat:

a) Sisävesialueilta peräisin olevat kalat

Ahven, hauki, kuha, kuore, made, muikku, nieriä, siika, särki, Tenojoen lohi

b) Merialueilta peräisin olevat kalat

Ahven, hauki, kampela, kilohaili, kuha, made, muikku, siika, silakka, joka kuuluu kokoluokkaan 6* tai on kooltaan sitä pienempää, särki, turska

* Komission asetuksen mukaan kokoluokassa 6 silakan paino on 23 - 31 g tai kappalemäärä kilossa on 33 - 44 kpl.

Määrä tekee myrkyt

Pikogramma (gramman miljoonasosa)	0,000000000001 g
Milligramma (gramman tuhannesosa)	0,001 g
Dioksiinia isossa silakassa (100 g, 10 pg/g)	yht. 0,000000001 g
Dioksiinia kilossa isoa silakkaa	yht. 0,00000001 g
1000 kilossa	0,00001 g
100.000 kilossa	0,001 g
Dioksiinimyrkytys 70-kiloiselle	0,007 g eli 7 mg*
Johon tarvitaan em. silakkaa	700.000 kiloa
ja jonka syömiseen (100 g/pv)	19178 vuotta

* Lähde: Myrkytystietokeskus. Sen mukaan välittömään kuolemaan johtaneita dioksiinimyrkytyksiä ei ole dokumentoitu.

WWF oikaisee

WWF:n raportin mukaan Itämeren silakan bromattujen palonestoaineiden (PBDE) pitoisuudet ovat 50-kertaiset verrattuna Atlantin silleihin, vaikka todellisuudessa on mitattu viisinkertaisia pitoisuuksia.

Virheellinen tieto raportissa johtuu inhimillisestä erehdyksestä. Tutkimusta, johon silakoissa havaittujen bromattujen palonestoaineiden osalta viitataan, oli lainattu väärin.

Kansanterveyslaitos havaitsi WWF:n raportin virheen

- On hyvä, että Kansanterveyslaitos on puuttunut virheeseen raportissamme. On erittäin valitettavaa, että WWF on jakanut virheellistä tietoa. Korjattukaan tieto ei kuitenkaan poista huoltamme kemikaalien luonnolle ja ihmisille aiheuttamista vaikutuksista. Se ei vie pohjaa raportin tiedolle siitä, että Itämeren kalojen kemikaalipitoisuudet ovat korkeat. Samalla nyt syntynyt keskustelu osoittaa, kuinka tärkeästä aiheesta on kyse. Tarvitsemme Euroopan unioniin tiukan kemikaaliasetuksen ja lisää tutkimustietoa kemikaalien vaikutuksista, WWF Suomen suojelujohtaja Jari Luukkonen sanoo.